

Het kompas van Porto

15 manieren om je onder te dompelen in de stad

W
WAAR?

De dichter **Slauerhoff** heeft, volgens zijn biograaf Wim Hazeu, Majestic gezien tijdens zijn reis naar Porto in de zomer van 1922. Dat kan nét, want het jugendstilcafé ging in december 1921 open, maar heette toen nog Elite. Waar of niet, Slauerhoff rept er in ieder geval niet over in de brieven aan zijn ouders. Die krijgen wel te lezen: 'De stad is prachtig maar vuil en vermoeiend: tegen de bergen op gebouwd, nooit zo'n sterke beweging gezien.'

Moren. Dominant aanwezig is het standbeeld van Pedro V, uit 1866, vervaardigd door Teixeira Lopes sr. Aan de oostkant van het plein bevindt zich het 18e-eeuwse **Palácio da Batalha**, een stadspaleis dat vanbinnen helemaal werd gestript en aan de buitenzijde een flinke modernisering onderging. Het herbergt tegenwoordig een hotel. Ernaast staat de prachtige, witte art-deco-bioscoop **Cinema Batalha**, ooit een icoon van de stad, en sinds de heropening in 2022 opnieuw een culturele trekpleister, met een bioscoop en tijdelijke exposities. Loop vooral even naar binnen. Je ziet dan ook de tijdens de renovatiewerkzaamheden ontdekte fresco's van de Portugese beeldend kunstenaar Júlio Pomar (uit 1940).

Ertegenover rijst de statige façade van het **Teatro Nacional São João** op (zie blz. 109).

Winkelen

De wandeling voert vervolgens door dé winkelstraat van Porto, de **Rua de Santa Catarina**. In dit voetgangersgebied zijn onder andere kleine winkels met schoenen, mode en accessoires te vinden naast vestigingen van internationale ketens. Bovendien is er een gigantisch winkelcentrum, **Via Catarina** , waarin ook een supermarkt en, op de bovenste verdieping, diverse cafés en restaurants zijn ondergebracht.

Café met allure

Als je tussendoor toe bent aan een hapje of een drankje is **Café Majestic** , op nr. 112, veruit de beste keuze. Bekijk voordat je naar binnen gaat vooral de prachtige marmeren gevel. En daarna dus het fantastische jugendstilinterieur. De ontwerper

Smaken verschillen, maar Café Majestic moet je even gaan bewonderen. Schrijfster J. K. Rowling kwam er ook. Sterker: ze zou er aan het eerste deel van haar Harry Potter-cyclus hebben gewerkt

INFO EN OPENINGSTIJDEN

Igreja de Santo Ildefonso : santoildefonso.org, ma. 15-17.15, di.-vr. 9-12.15, 15-17.15, za. 9-12.30, 15-19.30, zo. 9-11 uur.

Capela das Almas : Rua de Santa Catarina 428, ma.-vr. 7.30-18, za.-zo. 7.30-12, 18-19 uur.

Mercado do Bolhão : mercado.dobolhao.pt, ma.-vr. 8-19, za. 8-18 uur.
Via Catarina : Rua de Santa Catarina 312-350, viacatarina.pt, winkels ma.-zo. 10-21, restaurants ma.-zo. 9-22 uur.

Café Majestic : Rua de Santa Catarina 112, tel. 222 003 887, cafemajestic.com, ma.-za. 9-23 uur. Liveoptredens met onder meer fado.

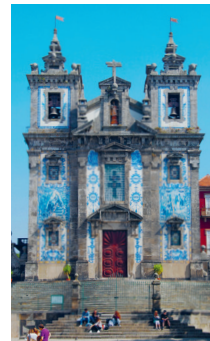
Uitneembare kaart: kaart 2, C-D 1-2 | Metro São Bento; Bus 303, 400, 500, 900

is João Queiroz; de opening vond plaats in 1921. Het café ontpopte zich in de jaren 20 van de vorige eeuw al snel tot een favoriete ontmoetingsplaats van intellectuelen, kunstenaars en politici. Met enige trots meldt Majestic dat luchtvaartpionier Gago Coutinho tot de clientèle van het prille begin behoorde. Hij zou in 1922 als eerste het zuidelijke deel van de Atlantische Oceaan overvliegen, van Lissabon naar Rio de Janeiro. Als hij Majestic bezocht, was hij altijd in gezelschap van knappe dames, onder wie de destijds alomtgeprezen Portugese filmactrice Beatriz Costa.

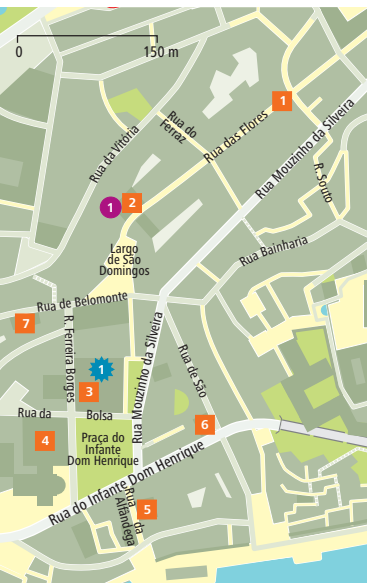
Verval trad op in de jaren 60 en 70, maar na een renovatie opende Majestic zijn deuren weer in 1994 en geniet nu een grote populariteit. Een harmonieus geheel van spiegels, een fraai gestuukt plafond, warm lamplicht, gipsen koppen en engeltjes, bloemmotieven, marmeren details en glimmende houten ornamenten met golvende en draaiende vormen zorgen voor een bijzondere sfeer. Je kunt er naartoe gaan om alleen iets te drinken, maar ook om te lunchen of dineren. Zelfs een chic ontbijt behoort tot de mogelijkheden. Achter is ook nog een patio.

Kapel van de Zielen

In diezelfde Rua de Santa Catarina kan de **Capela das Almas de Santa Catarina** je niet ontgaan.

Igreja de Santo Ildefonso

INFO EN OPENINGSTIJDEN

MMIPO 2: Rua das Flores 15, mmipo.pt, di.-zo. 10-18.30 (okt.-mrt. tot 17.30) uur, €5. Op het dak is een café met een geweldig uitzicht, **Rooftop Flores** 1, wo.-zo. 12-19 uur, ook toegankelijk via Rua São Bento da Vitória 37, zie blz. 45.

Mercado Ferreira Borges 3: Rua da Bolsa 19, met daarin de **Hard Club** 1 (zie blz. 107).

Palácio da Bolsa 4: Rua Ferreira Borges, palaciobolsa.com, apr.-okt. dag. 9-18.30, nov.-mrt. dag. 9.30-13 en 14-17.30 uur, rondleidingen (ook in Engels, Spaans, Frans): €14.

Casa do Infante 5: Rua da Alfândega 10, di.-zo. 10-17.30 uur, €4.

Feitoria Inglesa 6: Rua do Infante D. Henrique 8, niet vanbinnen te bezichtigen.

Palacete de Belomonte 7: Rua de Belomonte 43-55, in verbouwing.

Uitneembare kaart: kaart 2, B-C 2-3 | **Metro** São Bento; **Bus** 900, 901, 906

Nog maar een jaar of vijftien geleden was de Rua das Flores een verwaarloosde straat, maar intussen kun je hem gerust de meest opgepimpte noemen. Veel panden werden opgeknapt; er verschenen in hoog tempo aantrekkelijke winkels, leuke restaurantjes, appartementen voor toeristen en beschlinderde elektriciteitskasten.

Barmhartige broederschap

In 1499 werd in Porto de **Confraria de Nossa Senhora da Misericórdia** opgericht, een broederschap met barmhartigheid hoog in het vaandel. Deze zou onder meer zorgen voor de komst van ziekenhuizen, tehuizen voor bejaarden en invaliden, onderwijsinstellingen voor armen, blinden en doofstommen, opvang voor wezen, en medische en juridische bijstand voor armen die in de gevangenis waren beland. Zij waren daarbij afhankelijk van een schare aan weldoeners. Zo waren het in de 19e eeuw vooral mensen die fortuin hadden gemaakt in Brazilië die de Misericórdia zouden steunen. Boze tongen beweren dat zij hun slechte gedrag in de kolonie daarmee probeerden af te kopen: velen van hen hadden immers slaven

gehad. Na de oprichting besloot de liefdadigheidsinstelling zich in de Rua das Flores te vestigen: nu het **Museu e Igreja da Misericórdia (MMIPO)** 2. De kerk werd in 1559 gewijd, maar halverwege de 18e eeuw kwam er een nieuwe façade van Niccolò Nasoni. In het museum wekt men enerzijds de boeiende geschiedenis van de broederschap tot leven, anderzijds toont men de kunstcollectie, in het bijzonder schilderijen en religieuze voorwerpen van goud en zilver (16e-18e eeuw). Hoogtepunt is het schilderij *Fons Vitae* (ca. 1516) waarvan de maker tot de Vlaamse Primitieven behoorde.

Rode markthal

In de 19e eeuw stonden de marktkooplieden met hun kramen langs de Douro. In 1885 was deze Mercado da Ribeira volgens de autoriteiten aan vervanging toe. Daarom werd er, helemaal in de geest van de tijd, op de Praça do Infante D. Henrique, een markthal van ijzer en glas opgetrokken, de **Mercado Ferreira Borges** 3. Mooi of niet, de kooplieden waren gehecht aan hun plek langs het water en zouden nauwelijks gebruikmaken van dit nieuwe onderkomen. De rode markthal – genoemd naar José Ferreira Borges (1786-1838), een in Porto geboren jurist, econoom en politicus – werd in 1980 gerestaureerd en is nu het thuis van de Hard Club en een restaurant.

Beursgebouw

Het 13e-eeuwse klooster waartoe de Igreja de São Francisco (zie blz. 46) behoorde, ging in 1832 in vlammen op. De restanten kwamen in handen van de handelaren uit Porto, die besloten er een beursgebouw neer te zetten, het **Palácio da Bolsa** 4. Architect Joaquim da Costa Lima Júnior ontwierp een streng neoklassiek gebouw dat in 1850 gereedkwam, maar men zou nog tientallen jaren en evenzoveel vaklieden nodig hebben om ook het interieur te voltooien. Het resultaat mag er dan ook zijn. De schitterend gedecoreerde en ingerichte ruimtes rijgen zich aan een. Een aparte vermelding verdient ten eerste de **Pátio das Nações**, bekroond met een fantastische glazen koepel ontworpen door Tomás Soler, met daaronder twintig wapens van landen waarmee Portugal destijds vriendschappelijke (handels-)betrekkingen onderhield. En ten tweede natuurlijk

Hendrik de Zeevaarder staat op het plein dat zijn naam draagt, Praça do Infante D. Henrique. Het beeld werd in 1894 gemaakt door Tomás Costa. Majestueus wijst de bronzen Hendrik richting zee. Op zuil en sokkel worden zijn triomfen, al dan niet allegorisch, verbeeld

De Rua das Flores met de Igreja da Misericórdia

Straatkunst

Wie er oog voor heeft, zal er versteld van staan hoe de minder aantrekkelijke plekken van de stad – verlaten huizen, vervallen gebouwen, blinde muren – tot een groot sprankelend openlucht-museum zijn omgevormd. Straatkunstenaars hebben in Porto voor een extra dimensie gezorgd.

Met passie en kennis

Rondleiding

Dwalend door de stad zul je de fantastische muurschilderingen die enige verdiepingen beslaan waarschijnlijk iets sneller tegenkomen dan de elektriciteitskastjes die tot ware kunstobjecten zijn getransformeerd. Maar je kunt ook kijken of er geschikte rondleidingen te vinden zijn van *locals*, die vaak op een aanstekelijke wijze hun enorme schat aan kennis van de stad met je willen delen. Kies iemand met oog voor straatkunst en misschien ga je dan na afloop zelfs letten op de kunstzinnige stickers die onder andere regenpijpen en lantaarnpalen sieren...

Withlocals, withlocals.com

Daniel Eime

Homenagem à População Velha

☞ kaart 2, A 3

Vraag je niet vertwijfeld af wie ook alweer die gerimpelde mevrouw met parelketting is die vier verdiepingen hoog boven het terras aan de Largo Artur Arcos uitsteekt. Het is gewoon een oude dame die is gemaakt als erbetoon aan haar en haar leeftijdgenoten door straatkunstenaar Daniel Eime. De door hem toegepaste techniek wordt *stencilling and dripping* genoemd, alsof je een portret met alleen zwarte pixels weergeeft.

Largo Artur Arcos hoek Rua Nova da Alfândega

Vrolijk makend

Nuno Costah

De illustraties en graffiti van de dertiger Nuno Costah (costah.net) onderscheiden zich vooral door vrolijke menselijke en dierlijke figuren, vaak ingekleurd met heldere tinten. Costah, die geen

kunstopleiding genoot en graag op een skateboard staat, kan van zijn creatieve talent leven. Hij heeft zelfs een internationale reputatie opgebouwd: zijn muurschilderingen zijn tot in Peru en Bolivia te vinden. En enthousiastelingen komen van buiten Portugal om een van zijn tekeningen als tatoeage aan te laten brengen. Vanaf 2015 heeft hij in Porto veel grappige vogels in het straatbeeld aangebracht.

Calçada de Vandoma hoek Avenida Vimara Peres (twee van de vogels)

Driemanschap

Dom Quixote de La Mancha

☞ kaart 2, A 1

Deze geestige muurschildering in bruin-wit van de vernuftige edelman Don Quichot, zijn hulpje Sancho Panza en zijn paard Rocinante stellen je in staat verschillende schilderstijlen te leren kennen, want het is een tafereel dat door drie kunstenaars uit Porto op de muur werd aangebracht: Mots, Mesk en Fedor.

Rua de Diogo Brandão hoek Rua Miguel Bombarda

Zoek en vind

Arte sem dono

De kunstenaar die schuilt achter het toepasselijke pseudoniem *Arte sem dono* ('Kunst zonder eigenaar') werkt gewoonlijk niet rechtstreeks op de ondergrond, maar op papier of tegels die hij dan later ergens aanbrengt. Van zijn serie beroemde persoonlijkheden vind je er in de Rua Miguel Bombarda verschillende op elektriciteitskasten, onder wie de Portugese ontdekkingsreiziger Vasco da Gama. In het najaar van 2017 verscheen

de serie *Heróis anónimos* ('Anonieme helden'), met bijvoorbeeld een vrijwillige brandweerman en een bloeddonor, als tegenhanger van de helden van naam. Deze serie was tijdelijk te zien en er werd niet bekendgemaakt waar precies. *Arte sem dono* houdt van dat spel. Vraag hem niet waar zijn werk hangt. Zoek zelf en je zult misschien vinden!

Rua de Miguel Bombarda en elders

Frederico Draw

An.fi.tri.ão ☞ kaart 2, C 3

Het is net of Frederico Draw niet met een spuitbus werkt, maar met een reuzenhoutskool. Met een verfijnd lijnenspel vervaardigt hij levendige portretten, bijvoorbeeld dicht bij de Ponte D. Luís I. Als je via het bovendeck van deze brug de stad binnenkomt, zie je de afbeelding van een vriendelijk ogende oude man met pet, *An.fi.tri.ão* getiteld. Het is de opa van de kunstenaar die jou welkom heet in Porto.

Avenida Vima Peres 22

Mr. Dheo

Mural da Trindade 1 ☞ kaart 2, C 1

Mr. Dheo is een autodidact die al vanaf zijn vijftiende actief is met de spuitbus en zijn handtekening inmiddels in veertig steden ter wereld heeft achtergelaten. Hoewel dat misschien minder voor de hand lag, was het zijn vader die hem stimuleerde zich in deze kunst te ontwikkelen. Diezelfde vader is in reusachtige afmetingen aangebracht op de parkeergarage bij metrostation Trindade. Hij kijkt je met een bevreemdende blik aan. De verf die uit de spuitbus in zijn rechterhand is gekomen, wikkelt zich om de Torre dos Clérigos die hij met de linkerhand vasthoudt. Net als het andere werk van Mr. Dheo zou je deze afbeelding fotorealistisch kunnen noemen, met een grafische component.

Rua de Alferes Malheiro

Hazul Luzah

Mural da Trindade 2 ☞ kaart 2, C 1

Hazul Luzah, een schuilnaam, begon met graffiti toen hij zestien was en de hiphopscene ontdekte. Op eigen houtje

'An.fi.tri.ão' van Frederico Draw

ontwikkelde hij een specifieke, herkenbare beeldtaal, die doet denken aan kalligrafie, vermengd met dierlijke en florale motieven. Naast de muurschildering van Mr. Dheo op de parkeergarage bij metrostation Trindade prijkt Hazul's ongrijpbare *A Invicta* ('De onoverwinnelijke'). Een ode aan de stad in de kleuren bruin, geel, blauw en groen.

Rua de Alferes Malheiro

Kunstwerk van iedereen

QUEM ÉS, PORTO? ☞ kaart 2, C 2

'Wie ben jij, Porto?' Met deze vraag benaderde kunstenaar Miguel Januário inwoners van Porto. Zij mochten hun antwoord, of dat nu positief of negatief gekleurd was, schilderen/schrijven op zwart en witte tegels. Ruim drieduizend stuks vormen nu samen een reusachtig tableau op de façade van een huis in de buurt van station São Bento. Het kunstwerk werd in juni 2015 onthuld, maar bleek minder weerbestendig dan gehoopt, want het staat al jaren in de steigers.

Rua da Madeira 186